

UITZENDBUREAU VOOR KOEIEN

De vriendelijke lobbessen van koeien die rustig in natuurgebieden staan te grazen, worden daar niet zomaar aan hun lot overgelaten. Mensen zoals Karen Helsen en Paul Teugels houden ze in de beste conditie. Een verhaal over jaarrondgrazers en interimkoeien.

Tekst Peter Vandeweerdt • Foto's Marc Sloopmaekers

Karen Helsen coördineert het uitzetten van de dieren, Paul Teugels beheert de boerderij van Bonheiden.

En zeldzaam zonnige voorjaarsdag in Bonheiden. De Dertien Eiken, een hoek van het reservaat Mispeldonk, ligt er vochtig, maar daarom ook mooi groen bij. Fotograaf Marc Sloomackers heeft het fototoestel in aanslag om het aanbrengen van een oormerk bij een nieuw kalfje vast te leggen. Maar dat blijkt niet zo simpel: deze dieren grazen meestal vrij in natuurgebieden en laten zich niet zo gauw door mensen benaderen. En al zeker niet een moederdier met een nieuw kalf.

Paul Teugels, die de boerderij voor zo'n driehonderd van die harige runderen in Bonheiden (provincie Antwerpen) runt, vraagt Marc dan ook om niet te dicht in de buurt te komen. Zelf sta ik helemaal aan de rand van het gebied, ik zie alleen een vage worsteling en een koe die zo dicht mogelijk bij haar kalf probeert te blijven. De teleurgestelde blik op het gezicht van de fotograaf spreekt boekdelen: hij heeft het moment van het oormerken gemist. Niet zo'n probleem, want even later duikt Paul toch op met het kalfje in zijn armen - en de bezorgde moeder in zijn zog.

De eerste ogen

Over de zorg voor die grazers doen allerlei verhalen de ronde. Dat ze bij ziekte niet verzorgd worden en dat men ze uit principe nooit

voedert, bijvoorbeeld. Paul Teugels en Karen Helsen, die voor Natuurpunt het kuddebeheer in Vlaanderen coördineert, zullen het nooit zo ver laten komen. Zieke dieren worden verzorgd en allemaal worden ze ingeënt tegen blauwtong, wat trouwens wettelijk verplicht is.

Kan Paul dan alle natuurgebieden in zijn streek zo nauwgezet in de gaten houden dat hij elk probleem ziet? „Nee, maar daarvoor hebben we een netwerk van vrijwilligers. Dat zijn mensen die bij ons een opleiding hebben gekregen en elk een bepaald gebied controleren.” Zo volgen ze de toestand van de natuur in de gebieden zelf en signaleren ze ziekten, ongevallen bij de dieren enzovoort. Paul noemt ze zijn 'eerste ogen'. Om dat werk goed te kunnen doen, krijgen ze een opleiding. Sommige vrijwilligers zijn absoluut vergroeid met hun domein. „Ik denk aan Julien: die woónt ongeveer op de Wolvertemse Beemden. Zet daar een koe op die zich door geen mens laat benaderen, en ze komt na een tijd uit zijn hand eten.”

Als er een boerderij voor deze grazers bestaat, betekent dit dan dat ze 's winters worden binnengehaald? „Er zijn twee methoden van begrazen,” legt Karen uit, „je hebt seizoensbegrazing, en dat houdt inderdaad in dat we de dieren na de herfst weghalen. Zo hebben we ongeveer zestig projecten lopen. In een aantal gevallen zetten we de koeien enkel uit voor nabegrazing, op gebieden

Vooral jaarrondbegrazers ontwikkelen weerstand, weten waar ze voedsel moeten zoeken en zien er robuust uit.

waar we 's zomers gemaaid hebben.”

„Daarnaast zijn er een twintigtal projecten met jaarrondbegrazing, waarbij de dieren permanent blijven staan. Daarvoor zijn er wel heel grote gebieden nodig, omdat er anders niet genoeg voedsel voorhanden is.” Zijn die dieren dan mager op het eind van de winter? „Integendeel”, zegt Karen, „als ze toch naar de boerderij moeten, blijken ze vaak een stuk robuuster. Ze ontwikkelen weerstand en hebben zo hun eigen methoden om voedsel te vinden. Ze kennen hun terrein van binnen en van buiten.” Ze zijn ook wel een stuk schichtiger omdat ze geen mensen gewoon zijn, vult Paul aan.

Geboortecontrolle

Hoe stoer de harige galloways er ook uitzien, het zijn zachttaardige dieren die de wandelaars met rust laten, „tenzij je natuurlijk tussen een moeder en een kalf gaat staan”, glimlacht Karen. Ook voor de Aberdeen koeien die in Limburg staan (zie kader), werd gekozen vanwege hun rustige aard en het feit dat ze, net zoals de galloways, geen horens hebben. Stieren staan meestal niet in de natuurgebieden, en niet alleen vanwege risico's voor de bezoekers. Ze zijn zwaarder en beschadigen soms de bodem, maar de belangrijkste reden is dat de voortplanting een stuk moeilijker te volgen wordt als ze gewoon worden losgelaten. Paul: „We trachten toch wat aan ge- >

GALLOWAYS EN ABERDEENKOEIEN HEBBEN GEEN HOORNS. DAT IS IDEEAAL VOOR NATUURGEBIEDEN.

